

próbált fennmaradni. Amikor az első világháború alatt a megújuló Törökország a világtörténelem első hivatalosan elismert népirtásában néhány hónap leforgása alatt másfél millió örményt ölt meg, csak az orosz intervenció mentette meg a népet a teljes pusztulástól.

A hagyományosan benépesített terület parányi töredékével - és Moszkva egyre erősödő befolyásával - megelégedni kénytelen Örményország csak 1991-ben nyerte el a hét-nyolc évszázaddal korábban elveszített függetlenségét.

A főváros minden pontjáról kitűnően látható Ararát központi helyet foglal el az örmény néplélekben. Jereván és a havas csúcsú szent hegy között azonban a XX. századi világ egyik leginkább őrzött és legkevésbé átjárható határvonala húzódik. Sokáig ez a NATO és a Szovjetunió közötti határt is jelentette, az utóbbi tíz évben pedig a karabahi terület elfoglalása miatt szenved el az ország Azerbajdzsán és Törökország határblokádját.

A lényeg az, hogy az Ararát ott van egy karnyújtásnyira, de soha el nem érhető. „Ez a mi örökös délibábunk” - írja a FÁK államaiban élő örmény diaszpóra hetilapja. Jerevánban az Opera melletti ligetes téren tartják az amatőr festők hét végi kirakodó vásárukat, ahol a vásznakon a legnépszerűbb motívum persze az Ararát, az előtérben pedig az 1700 éves Hor Virap-kolostor, ahol a kereszténységet terjesztő Gergely 12 évig raboskodott.

Nemcsak Noé hegye szerepel élénken a köztudatban és a híres örmény konyak cimkéin. A történelmi kollektív tudatalattit minden élvezeti cikk próbálja a tudat felett tartani. A jereváni konyakgyár exkluzív terméke az „Ani” borpárlat: ez egy középkori főváros neve. A legnépszerűbb cigaretta a „Van” (a kereszténység előtti örmény kultúra bölcsője), a legkedveltebb sör pedig a „Kilikia” (örmény királyság a keresztes háborúk idején). Manapság ezek a városok-térségek egytől egyik a szinte elérhetetlen Törökország részei. /.../

Mivel a két leghosszabb határ zárva, marad az északi és a déli kijárat. Iránnal jók a kapcsolatok: az autók iráni benzinnel járnak, a családok iráni mosóporral mosnak. A középkori perzsa birodalom provinciájaként töltött évszázadokat békévé oldja az emlékezés. Jómódú teheráni családok Jerevánba járnak kirándulni, hogy asszonyaik legalább néhány napig európai ruhában, csador nélkül sétálhassanak az utcán.

A „nagy” északi - és egyetlen keresztény - szomszédal, Grúziával egészséges rivalizálás folyik. A Szovjetunió szétesésével azonban sok kereskedelmi és személyes szál szakadt el, és a kapcsolatok fejlődésének a pocsek minőségű utak sem tesznek jót. A két főváros közötti távolság alig haladja meg pl. a Budapest és Bécs közötti távolságot, de egy kis szomszédolás 8-10 órás zötykölődéssel jár csak az egyik irányba.

/.../ Az örmények világát valóban megrengető sok a folyamatos elvándorlás. Az emigráció első hulláma messze a középkorba nyúlik vissza - Erdélybe például a XVII. század során telepedett le sok örmény kézműves és kereskedő.

A jelentős nyugati diaszpóra (a három és félmillió „óhazai” lakosság kétszerese) * legnagyobb része azonban 1915-ben menekült el a törökök üldözése elől, de az utóbbi tíz évben is sokan vándoroltak ki.

/.../

Jereván-Budapest, 2003 május

Bán Csaba

* *A szerkesztőség megjegyzése:* jelenlegi tájékozódásunk szerint úgy az örményországi lakosság, mint a diaszpórában élők számai túlbecsült adatok.

Önkormányzati élet a Fővárosnál

A Fővárosi Örmény Önkormányzat kilenc tagú testületét - mint arról már írtunk lapunk márciusi számában - az elektorok gyűlése már 2003. február 11-én megválasztotta.

Ehhez képest júniust írunk, lássuk, mi a helyzet?

Örömmel jelenthetjük, hogy a testület él és működik, ám - önhibáján kívül igencsak mostoha (szinte az csúszik ki a szájunkon: lehetetlen) körülmények között. Az Akadémia utca 1. alatti, fővárosi ingatlan negyedik emeletén még a legutóbbi, május 27-i ülésen is telefon hiányában ülészttek a képviselők. (2003-at írunk, senki ne mondja azt, hogy pedig hát Szongott Kristófnak sem volt telefonja...!) A képviselők örültek, hogy van annyi szék, ahányan vannak...

A helyiség többé-kevésbé rendben van, csak az ajtók még nem zárhatók, a megfelelő helyen új fax-fénymásoló-printer csodamasina áll, aznap még gyakorlatilag beüzemelhetetlenül. De bízunk benne, hogy lesz ez még jobb!

Ami viszont a testületet illeti, örömmel jelenthetjük, hogy igenis beüzemelt! Sok egyéb - részben ügyrendi és a kölcsönös információcserét illető - kérdés után elsőként megtárgyalták az Országos Örmény Önkormányzat Oktatási Bizottsága által szétküldött körlevelet és kérdőívet. A kérdőívet célzatosnak és egyoldalúnak minősítették és így a testület elutasította azt. (Ezzel kapcsolatban lásd lapunk más helyén „Kérdőív” c. anyagunkat.)

Végül egyebek között benyújtott pályázatokról döntött a dr. Issekutz Sarolta elnök által vezetett közgyűlés, amelyen a következő képviselők voltak jelen (ábécé szerinti sorrendben): Csikszentgyörgyi Ficzus Margit, Füleki Balázs, Gosztonyi Mária, Kátainé Szilvay Ingrid, Keve Mária Anna, Szárkiszján Edit.

A testület egyebek között támogatást szavazott meg a szamosújvári harangjátékra. (Magyarázatul: a szamosújvári örmény katolikus templom harangja tűzvész következtében már évtizedek óta nem létezik, hosszabb ideje elektronikusan pótolják. A berendezés elavult és tönkrement, új CD-technikájú, víznek és tartósan mínusz 20 fokos hidegnek is ellenálló elektronikára, erősítőre, hangfalakra van szükség. Ez néhány százézer Ft-nak megfelelő összegbe kerül, míg új, „igazi” harang öntése és felhúzása tízmilliókat emésztené fel.)

Ugyancsak támogatta a fővárosi testület az egykor kirabolt és lepusztult gyergyószentmiklósi kápolna további kiegészítését (erről a Szent Anna kápolnáról és a Jakabffy Ernő úr, valamint az EÖGYKE által ráfordított adomány eredményéről 2003. májusi számunk 31-34. oldalán olvashattak).

Támogató döntést hozott ezen kívül a Fővárosi Örmény Önkormányzat testülete dr. Benedek Katalin örménymagyar-magyar témájú művészettörténeti tanulmánygyűjteményéről, valamint Várady Mária magyar nyelvű örmény színházi előadás-tervezetéről. A mű szerzője Zsora Arutjunian, címe Élünk egymás mellett (vagy: Útkereszteződésnél - a végleges címet úgy látszik a rendező Várady Máriának és a műfordító Morcsányi Géának még el kell döntenie - vagy kettős cím marad?)

A testület napirenden kívül megbeszélte egy igen kedves, igen fontos témát. Ennek megvalósulásáról csupán július-augusztusi (összevont) számunkban tudunk beszámolni: Szárkiszján Ádámné ugyanis tájékoztatta a testületet, hogy a jereváni MIKA táncegyüttes néhány nappal Magyarországra érkezik, június 8-án, pünkösd vasárnap fellépnek Csepelen s utána meghívásra még máshol is, szívesen adnak műsort. Lapzártánk idején ez a táncegyüttes-műsor még a „jövő”.

Más, támogatást igénylő kéréseket a testület megtárgyalt és megállapította, hogy szüksége van további tájékozódásra.

Budapest, 2003 május 27

Danku Pál

e-mailon érkezett értesítése szerint Szatmárnémetiben május 27-én a helyi izraelita hitközség körében a szamosújvári származású *Nits János* átvehette szülei, Nits Gyula és Aliz egykor

szamosújvári gyógyszerészek kitüntetését. A Világ Igazai diplomát és érmet Izrael Állam bukaresti nagykövetsége adta át a már elhunyt gyógyszerész házaspár fiának. A II. Világháború alatt ugyanis Nits Gyula és Aliz Szamosújváron zsidókat bujtatott és mentett meg.

Egy kérdőív és a margója

Az Erdélyi Örmény Gyökerek-füzetek eddig is hangsúlyozott elvei alapján kedves kötelességének tesz eleget, amikor közli az Országos Örmény Önkormányzat Oktatási Bizottsága által kolportált kérdőívet, ám ezt egyszerűsített formában.

Azt, hogy az OÖÖ - végre! - hozzálát - reméljük, komoly szakmai megalapozottsággal - az örmény nyelv oktatásának, csak üdvözölhetjük. Magunk is számos, korábbi írásunkban fölemlítettük, hogy az OÖÖ ezzel a kérdéssel adósa a magyarországi örmény anyanyelvű örményeknek. Adósa azoknak a magyar anyanyelvű örmény származásúaknak is, akik szeretnének megismerkedni őseik nyelvével (még akkor is, ha ez az örmény nyelvnek korban is, kultúrában is újabb s másféle idiómája). Adósa azoknak az egyáltalán nem örmény kötődésű magyar adófizetőknek is, akik bármilyen oknál fogva szeretnének megismerkedni a mai Örményország nyelvével.

Az, hogy - a körlevél szerint - az OÖÖ Oktatási Bizottsága szeretné felmérni az erre irányuló igényeket, a lehető legtermészetesebb törekvés. Hiszen a szervezés, az oktatás megindításakor a Bizottságnak tudnia kell, mire készüljön.

Másként kell nyelvi kurzust szervezni, ha 15, s másként, ha 115 résztvevővel kalkulálnak. Még fontosabb különbség, hogy másként s másféle oktatásra van szüksége az első nemzedéki beköltözőnek ahhoz, hogy fenntarthassa s megtarthassa örmény anyanyelvét; másként s másféle oktatás kell a második-harmadik nemzedéki beköltözőnek, akinek van tudása, de kopik, vagy aki gyermekként hallotta szüleitől (vagy csak egyiktől, netán csak a nagyszüleitől) a nyelvet, s további oktatásra, képzésre, kultúra-fejlesztésre van szüksége; s ismét más és másként kell annak, aki magyar anyanyelvű, magyar kultúrájú.

Csakhogy: kissé meghökkentő a körlevél néhány magyarázó mondata. Idézzük, szó szerint, az eredeti levél szerinti kiemeléssel:

„Az ismeretes anomáliák miatt a hazai jogalkotás változtatni kíván a kisebbségi törvényen. Minden jel arra mutat, hogy a változtatás két lényeges elem felé mutat:

- a képviselőknek regisztrációval kell kifejezniük etnikai hovatartozásukat
- képviseleti kompetenciájukat nyelvismerettel, alapvető kulturális ismeretekkel alá kell támasztani.

Az Országos Örmény Önkormányzat nyelvtanfolyamokat szervez a nyelvet nem ismerő örmény képviselők, és az örményül tanulni kívánók számára:'

Namármost, először is egyáltalán nem az OÖÖ-vel vitatkozva: minden jel arra mutat, hogy a képviselőknek regisztrációval kell kifejezniük etnikai hovatartozásukat. Sajnálatos, de így helyes. Bármennyire rosszemlékű, rosszízű szó is nemzetiségi-etnikai kérdésekben a „regisztráció”, bizony, úgy látszik, hogy a mai magyar társadalomban csak ez a megoldás.

Magyarán: ha Jászladányban öt magyar - megcsúfolva a szép számú helyi cigányságot - cigány önkormányzatot alakíthat; ha Zalaegerszegen öt ember, akik 1994-98 között cigány önkormányzatot alakítottak, ám 1998-ban másokat választottak helyettük s ezért ők 2002-ben hirtelen örmény önkormányzatot alakítottak, bár efféle senki más eladdig nem is gondolt... s más (akár budapesti) példáktól ezúttal tekintsünk is el... akkor bizony, valamit változtatni kell.

Ha így, akkor egyet tudunk érteni az OÖÖ Oktatási Bizottsága körlevelének kezdetével: „az ismeretes anomáliák miatt...”